

Pwyllgor :	Y Pwyllgor Safonau
Dyddiad :	14 Chwefror 2022
Teitl :	Grŵp Tasg a Gorffen – Y Fframwaith Safonau Foesegol
Awdur :	Siôn Huws, Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau
Pwrpas :	Adrodd yn ôl i'r Pwyllgor

Cefndir

1. Ystyriodd y Pwyllgor adroddiad y Swyddog Monitro ar yr Adolygiad o'r Fframwaith Safonau Moesegol i Gymru yn ei gyfarfod diwethaf. Penderfynodd y pwyllgor sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen i drafod canfyddiadau'r Adolygiad, gan roi sylw penodol i'r materion isod, a chyflwyno argymhellion i gyfarfod nesaf y Pwyllgor:-

- Ffurf y Pwyllgor Safonau i'r dyfodol;
- Sut y gellir gwneud y pwyllgor yn fwy gweledol ac yn fwy gweithredol o fewn y Cyngor; a
- Sut y gellir cryfhau a gwneud y cydgysylltiad rhwng y pwyllgor a gwahanol wasanaethau'r Cyngor, megis y Gwasanaethau Democratiaeth, yn fwy amlwg.

2. Er mwyn hwyluso'r drafodaeth adnabuwyd y canlynol ymlaen llaw fel materion i'r Gweithgor eu hystyried:

- Ystyried Adroddiad Richard Penn, yn arbennig yr argymhellion
- Ystyried sut mae Pwyllgor Safonau Gwynedd yn gweithredu (cryfderau a gweiniadau)
- Themâu y gallai'r Pwyllgor eu dilyn yn y dyfodol
- Dulliau ymarferol o gyflawni dyletswyddau'r Pwyllgor

Cyfarfod y Grŵp Tasg a Gorffen 20/1/22

3. Cafwyd trafodaeth drylwyr a buddiol ac fe grynhoir canfyddiadau ac argymhellion y Gweithgor isod:

Cynghorau Cymuned

- Ymddengys mai ymysg y cynghorau cymuned y mae'r heriau mwyaf yn bodoli.
- Roedd rôl y clerc yn allweddol ac y dylid edrych ar y gefnogaeth a ellid ei gynnig iddynt.

- Ymddengys bod ystod eang o ran cyfrifoldebau, profiad a thâl ymysg clercod ac y byddai gwybodaeth am hynny'n ddefnyddiol.
- Byddai o fudd i'r Pwyllgor gael gwybodaeth fwy penodol ynglŷn â lle roedd problemau yn codi fel y gellid targedu sylw lle mae ei angen.
- Dylid dadansoddi'r amgylchiadau oedd yn dueddol o arwain at broblemau ymddygiad o fewn cynghorau cymuned fel y gellir cynllunio hyfforddiant a chefnogaeth addas.
- Bod y Cadeirydd a'r Aelod Pwyllgor Cymunedol yn gwneud darn o waith gyda chlercod cynghorau cymuned a thref i ddeall yn well beth yw eu hanghenion. Gellid adnabod rhai clercod penodol i gael y sgwrs gychwynnol, ac wedyn ei ymestyn allan. Gellid hefyd edrych ar drefn i alluogi clercod fwydo eu barn yn ôl yn barhaus.

Y Cod Ymddygiad

Gellid rhannu darpariaethau'r Cod Ymddygiad i ddau brif gategori sef

- (1) Buddiannau
- (2) Ymddygiad unigolion

Datgan buddiant

- Roedd hi'n ymddangos bod diffyg dealltwriaeth o ofynion y Cod yn enwedig ymysg rhai cynghorwyr tref/cymuned ynglŷn a phryd y dylid datgan buddiant ac ynghylch pryd y dylid peidio cymryd rhan mewn trafodaeth.
- Gofynnwyd i ba raddau roedd cysondeb yn y modd yr oedd y darpariaethau yma yn cael eu dehongli ar draws Cymru.
- Mae'r darpariaethau datgan buddiant yn rhai technegol iawn ac mae angen am ganllawiau syml.
- Roedd rhwystredigaeth yn aml nad oedd aelodau yn cael cymryd rhan mewn trafodaethau ar faterion lle mae ganddynt gyfraniadau i'w gwneud.
- Y dylid sicrhau bod gwybodaeth ar gael ar wefan y Cyngor am y broses o wneud cais am oddefeb. Gallai hyn gynnwys enghreifftiau ymarferol.

Ymddygiad Unigolion

- Mae'r hyn sy'n ymddygiad derbyniol yn fater o farn i raddau. Mae'r Pwyllgor Safonau yn gorff sy'n cynrychioli gwahanol safbwyntiau ac sy'n medru dod i farn ar yr hyn sy'n ymddygiad derbyniol neu annerbyniol yn ôl yr angen. Serch hynny mae ystyriaethau ac egwyddorion cyfreithiol ynghlwm a phenderfynu ar ymddygiad hefyd - drwy ddarpariaethau'r Ddeddf Cydraddoldeb a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r

Dyfodol er enghraifft. Roedd hi'n bwysig felly cael dealltwriaeth o'r materion hyn ymysg aelodau'r Pwyllgor yn ogystal ag aelodau yn gyffredinol.

- Dylid felly fanteisio ar yr adnoddau ac arbenigedd ehangach sydd eisoes yn bodoli o fewn Cyngor, e.e. yn y maes adnoddau dynol ac yn y maes cydraddoldeb, i ddarparu hyfforddiant ar faterion ymddygiadol.
- Byddai'n fuddiol cael llyfryn bychan syml yn esbonio'r Cod Ymddygiad a ellid ei gyflwyno i aelodau wrth iddynt dderbyn eu swyddi.
- Dylid cynnal trafodaeth gyda'r Prif Weithredwr ac Arweinyddion y Grwpiau Gwleidyddol er mwyn gwneud yn siŵr bod safonau yn uwch yn eu meddyliau ac yn cael eu hyrwyddo ym mhob rhan o'r Cyngor, h.y. fel bod safonau ddim yn fater sy'n eistedd gyda'r Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro yn unig.

Y Pwyllgor Safonau

- Mae angen cynyddu proffil y Pwyllgor Safonau. Un modd o wneud hyn fyddai cael tudalen benodol ar wefan y Cyngor sy'n cynnwys gwybodaeth am ei waith ac adnoddau i gynorthwyo aelodau a chlercod.
- Bydd angen ystyried sut y byddai trefn datrys leol yn gweithio gan gynnwys os byddai angen ffurfio is-bwyllgorau er enghraifft neu gyd-weithio gyda phwyllgorau eraill i sicrhau priodoldeb unrhyw broses o'r fath.
- Mynegwyd dyhead am fwy o wybodaeth yn benodol mwy o fanylion ynglŷn â honiadau fel y gellid deal yn well y sefyllfa r draws y sir o safbwynt beth oedd yn digwydd ac ym mhle. Byddai angen sicrhau na fyddai gwybodaeth o'r fath yn peryglu unrhyw gwynion byw ac unrhyw achos a allai ddod ger bron y Pwyllgor yn y dyfodol.

Etholiadau

- Roedd ymddygiad ymgeiswyr etholiadol yn gyfrifol y tu hwnt i gylch gorchwyl y pwyllgor gan nad oedd y cod yn berthnasol iddynt. Nodwyd serch y byddai'r cod yn berthnasol i ymgeiswyr oedd eisoes yn aelodau ac nad oedd hyn yn ymddangos yn deg. Dylid felly dwyn sylw'r grwpiau gwleidyddol y disgwylir ymddygiad priodol oddi wrth ymgeiswyr er nad oeddynt yn dod o dan awdurdodaeth y Cod.

Argymhelliad

4. Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried argymhellion a sylwadau'r Grŵp Tasg a Gorffen.